

CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod o Gyngor Gwynedd

Dyddiad y cyfarfod:	11 Gorffennaf 2024
Teitl yr Eitem:	Cynllun Asedau 2024-2034
Aelod Cabinet:	Cyng. Dyfrig Siencyn
Swyddog Cyswllt:	Dafydd Gibbard, Prif Weithredwr

Y PENDERFYNIAD A GEISIR

- a) Gofynnir i'r Cyngor fabwysiadu'r Cynllun Asedau 2024-2034 (Atodiad 1), yn unol ag argymhelliad y Cabinet ar 11eg Mehefin 2024 ac i gynnwys:
- Y symiau ariannol a argymhellir yn Atodiad 1
 - Dadymrwymo y symiau ariannol sydd yn y Cynllun Rheoli Asedau presennol fel nodir ym mharagraff 24 o'r adroddiad hwn.
 - Y Cabinet i flaenoriaethu a phenderfynu ar ddyraniad y ddau faes a gyfrieir atynt yn rhan 27-30 o'r adroddiad, sef cynnal a chadw rhagledig a'r wedd nesaf o brosiectau i foderneiddio ysgolion, petai adnodd cyfalaf ychwanegol yn cael ei adnabod yn y dyfodol.

CEFNDIR A RHESYMEG

- Mae ein hasedau (sef ein hadeiladau, ffyrdd, cerbydau, technoleg gwybodaeth ac offer), yn hanfodol ar gyfer gallu darparu gwasanaethau i bobl Gwynedd.
- Daw costau defnyddio ein asedau o ddydd i ddydd o dan wariant referniw y Cyngor, tra mae costau i adnewyddu, uwchraddio, a darparu asedau o'r newydd yn wariant cyfalaf.
- Ein Cynllun Asedau yw ein cynllun hir dymor er mwyn cynllunio ymlaen i flaenoriaethu gwariant cyfalaf er mwyn gallu rheoli ein asedau hanfodol, ac osgoi risg o fethu darparu gwasanaethau.
- Mabwysiadwyd ein Cynllun Asedau presennol yn 2019, a'i adolygu yn 2021. Er fod pum mlynedd o'n Cynllun Rheoli Asedau presennol yn weddill, mae'n ymarfer da cael cynllun 10 mlynedd am ystod o resymau:
 - Y mae gwariant cyfalaf angen amser i gynllunio ymlaen llaw
 - Adrannau angen gwybod os fydd ganddynt gyfalaf i reoli risgiau
 - Cyfleon i ymgeisio am grantiau – angen gwybod os fydd arian cyfatebol gennym

- Y sefyllfa cyfalaf yn newid yn gyson – chwyddiant wedi cael effaith sy'n golygu na allwn gyflawni cymaint, yn ogystal â llai o arian ar gael
 - Gofynion Adrannau yn newid dros amser – llawer wedi newid ers 2019.
5. Casgliad hyn oll yw ein bod angen Cynllun Asedau cyfredol er mwyn ymateb i'r risgiau ac anghenion sydd yn fyw heddiw ac am y blynyddoedd nesaf.

Yr adnoddau cyfalaf fydd ar gael

6. Cyd-destun allweddol i hyn oll wrth gwrs yw'r adnodd sy'n debygol o fod ar gael i ariannu'r Cynllun.
7. Mae'r Cyngor yn derbyn grant cyfalaf gan Lywodraeth Cymru yn flynyddol i'w ddefnyddio ar gyfer ein blaenoriaethau rheoli asedau.
8. Pan fabwysiadwyd y Cynllun Asedau yn 2019, adroddwyd bryd hynny ein bod yn derbyn £6.6M o adnodd cyfalaf bob blwyddyn, ac nid yw wedi cynyddu ers sefydlu'r Cynllun cyn hwnnw, nôl yn 2009. Rhwng 2018 a llynedd, bu i ni hefyd dderbyn symiau uwchlaw hynny, oddeutu £2M y flwyddyn ar gyfartaledd, ar ffurf grantiau i bwrpas penodol.
9. Fodd bynnag, mae'r negeseuon yr ydym yn eu cael gan y Llywodraeth yn nodi y bydd y grantiau ychwanegol yn dod i ben, ac y bydd ein grant cyfalaf craidd yn parhau ar yr un lefel am y blynyddoedd i ddod, sef oddeutu £6.6M y flwyddyn. Mewn gwirionedd, golyga hyn na fyddwn yn gallu cyflawni cymaint gyda'r adnodd craidd – o ystyried lefelau chwyddiant dros y 5 mlynedd diwethaf y mae gwerth £6.6M yn 2009 gyfwerth â £4.3M heddiw, sy'n leihad o 34%.
10. Wrth osod ein cynllun 10 mlynedd newydd, rhagdybiwn fod £47.7M o arian cyfalaf ar gael i ni ymestyn ein cynllun am 5 mlynedd ychwanegol. Down at y casgliad yma wedi ystyried ein swm grant cyfalaf blynyddol ynghyd â chyfalaf a chronfeydd sydd heb eu dyrannu yn y Cynllun Rheoli Asedau presennol.
11. Er mwyn gallu ymateb i gynlluniau newydd sy'n codi lle nad oes modd eu rhagweld wrth osod y cynllun hwn, byddwn yn parhau i wneud darpariaeth o £0.5M y flwyddyn er mwyn cyfarch y gofynion hynny.
12. Daw hyn â'r swm ychwanegol sydd ar gael i ni er mwyn ymestyn y Cynllun Rheoli Asedau hyd at 2034 i **£45.2M**.

Trefn adnabod gofynion buddsoddi cyfalaf

13. Er mwyn cychwyn ar y gwaith o sefydlu ein Cynllun 10 mlynedd newydd, gwahoddwyd ceisiadau gan Adrannau i nodi eu hanghenion cyfalaf tebygol dros y 10 mlynedd nesaf. Gofynnwyd i benaethiaid a'u swyddogion ystyried eu gofynion cyfalaf er mwyn parhau i ddarparu gwasanaeth i drigolion, i reoli risgiau ac i gyflawni cynlluniau megis blaenoriaethau Cynllun y Cyngor.

14. Derbyniwyd 70 o geisiadau gyda chyfanswm eu gwerth yn **£129.3M**. Roedd y ceisiadau hyn yn gyfuniad o gynlluniau newydd a pharhad o gynlluniau lle rydym wedi bod yn dyrannu swm penodol yn flynyddol ar eu cyfer. Fe aseswyd pob un o'r rhain gennyf gan osod pob cynllun yn y categorïau canlynol, sy'n nodi'r risg o beidio eu cyflawni.

RISG UCHEL – methu parhau i ddefnyddio'r ased oherwydd risgiau iechyd a diogelwch sylweddol, gofynion rheoleiddwyr neu fod yr ased yn dod i ddiwedd ei oes. Neu, colled incwm sylweddol i'r Cyngor os na allwn fuddsoddi.

RISG CYMHEDROL – Peth effaith ar ddarpariaeth gwasanaeth neu'n gynllun datblygol, ac wedi ei gynnwys yng Nghynllun y Cyngor.

RISG ISEL – Cynllun datblygol yn unig a ddim wedi ei gynnwys yng Nghynllun y Cyngor.

15. Canlyniad hyn oll oedd fod gwerth **£79.1M** o gynlluniau yng nghategori risg uchel, gwerth **£44.8M** yn y categori risg cymhedrol, a gwerth **£5.4M** yn y categori risg isel.

16. Cynhaliwyd sesiynau gyda'r Aelodau Etholedig ar 24 a 25 Ebrill er mwyn cyflwyno'r her i osod cynllun cytbwys ac i gasglu eu barn ar ein hasesiad risg ar bob un o'r cynlluniau.

17. Bu i mi hefyd gyflwyno opsiynau y gallwn eu gweithredu er mwyn dod a'r glorïan yn wastad, gan ofyn am adborth yr Aelodau ar yr opsiynau hyn, sef:

- Manteisio ar bob cyfle i ddenu grant tuag at flaenoriaethau y Cynllun Rheoli Asedau
- Ystyried cynlluniau bychain llai na £500k fel rhan o'r broses bidio blynyddol
- Edrych am gyfleon i leihau'r swm blynyddol i rai o'r cynlluniau parhaus
- Ariannu swm llai na'r swm llawn
- Cyfeirio rhai materion tai am ystyriaeth wrth adolygu ein Cynllun Gweithredu Tai
- Gofyn i'r Adran Addysg flaenoriaethu cynlluniau moderneiddio ysgolion
- Benthycu darvoudus

18. Ar ddiwedd y sesiwn, rhannwyd holiadur er mwyn casglu barn Aelodau. Roedd y prif negeseuon fel a ganlyn:

- Cydnabod fod y dewisiadau yn anodd oherwydd y sefyllfa gyllidol
- Y dylid uchafu risg y cynllun Cartrefi Plant i'r categori coch
- Y dylid ceisio ail leoli staff o swyddfeydd Cibyn i adeiladau eraill yn y dref er mwyn osgoi'r angen i fuddsoddi
- Y dylid rhoi ystyriaeth i ddefnyddio'r premiwm treth cyngor i ariannu materion tai – yn benodol y buddsoddiad sydd ei angen yn ein manddaliadau

- Y dylid ail agor y drafodaeth gyda Cyngorau Tref/Cymuned/Dinas e rmwyn gweld os oes cyfleon i drosglwyddo asedau
 - Y dylid blaenoriaethu, a lleihau, ein rhaglen fuddsoddi mewn ysgolion o gofio'r effaith y caiff demograffi ar ein sefyllfa dros y blynyddoedd nesa
19. Gyda'n rhagolygon yn darogan mai £45.2M yn ychwanegol a fyddai ar gael i'n buddsoddiadau cyfalaf am y 10 mlynedd i ddod, ni fyddwn mewn sefyllfa i ariannu'r holl gynlluniau ac yn wir ymddengys ein bod oddeutu £34M yn brin i fedru cyflawni'r holl gynlluniau risg uchel hyd yn oed.
20. Gyda hyn mewn golwg, nid oedd dewis ond cyfyngu ar yr hyn y gallwn ei gyflawni.
21. O ganlyniad, aseswyd pob un o'r ceisiadau unwaith yn rhagor ac er mwyn gosod cynllun y gallwn ei ariannu rhaid oedd argymell cymeradwyo llai na'r hyn oedd yr Adrannau yn gofyn amdano ar gyfer nifer o gynlluniau
22. Er bod nifer o gynlluniau yn y categori risg oren y byddwn yn dymuno eu cyflawni gan eu bod yn flaenoriaeth i'r Cyngor, nid yw'r cyfalaf fydd ar gael i ni am alluogi hynny. Fodd bynnag, mae dau gynllun yr argymhellir ceisio eu blaenoriaethu a hynny am y rhesymau canlynol:
- Swyddfa Harbwrfeistr Aberdyfi – mae'n ofyn statudol arnom fel Awdurdod yr Harbwr i ddarparu lleoliad gwaith addas ar gyfer yr harbwr feistr allu cyflawni ei ddyletswyddau. Mae'r adeilad presennol wedi dod i ddiwedd ei oes ac nid yw ei atgyweirio yn synhwyrol yn nhermau economaidd. Bydd rhaid i ni felly wneud darpariaeth ar gyfer codi adeilad newydd (£500,000) ond cyn hynny mae angen sicrhau ein bod wedi gwyntyllu pob ateb arall posib e.e. rhannu adeilad gyda rhywun arall yn y cyffiniau.
 - Hwb lechyd Bangor – Bydd Aelodau yn ymwybodol fod achos busnes wedi ei lunio er mwyn cyflwyno cais grant sylweddol i wireddu cynllun arloesol rhwng y CYngor a'r Bwrdd lechyd ar safle yng nghanol Dinas Bangor. Bwriedir trawsnewid yr hen uned "Debenhams" yng nghanolfan Menai i fod yn Hwb lechyd l'r ddinas ac yn sgil hynny cynyddu'r nifer ymwelwyr dyddiol i ganol y ddinas yn sylweddol. Mae'r achos busnes yn cynnwys cyfraniad o £500,000 gan y Cyngor tuag at y £25M fydd ei angen i gyflawni'r gwaith.
23. Wedi hyn, mae'r cyfanswm cynlluniau yn £49.5M sydd dal i fod £4.3M yn uwch na'r cyllid sydd ar gael ac o ganlyniad, bydd rhaid ailymweld â'r hyn sydd eisoes wedi ei gymeradwyo yn ein cynllun presennol.
24. Yn sgil hynny, argymhellir dadymrwymo fel y nodir isod yn y tabl:

Adran	Cynllun	Swm yn y CRhA presennol	Swm i'w ddadymrwymo
Tai ac Eiddo	Tai Gofal Estynedig (y trydydd cynllun)	£2,500,000	£1,500,000
Amgylchedd	Astudiaethau dichonoldeb y gwasanaeth trafndiaeth	£375,000	£60,000

Oedolion	Cartrefi Henoed	£1,100,000	£500,000
PP/YGC	Atal Dirywiad Priffyrdd	£4,120,000	£600,000
PP/YGC	Adnewyddu Goleuadau Traffig	£378,000	£75,000
PP/YGC	Ffensys diogelwch	£545,000	£250,000
PP/YGC	Llifogydd ar briffordd	£520,000	£125,000
PP/YGC	Uwchraddio pibellau dwr i stadau tai	£1,500,000	£1,000,000
Plant	Canolfan Maesgeirchen	£460,000	£215,000
			£4,325,000

25. Mewn nifer o achosion, argymhellir cwtogi ein gwariant presennol a hynny am resymau ariannol yn unig h.y. er mwyn gallu lleihau ein gofynion gwario i gyd-fynd a'r gyllideb sydd ar gael. Yn yr achosion hynny argymhellir symiau llai yn dilyn cymharu'r lefel risg yn y meysydd yma gyda'r lefel risg ynghlwm i rai o'r gofynion buddsoddi newydd.

26. Mae rhesymau ychwanegol yn arwain at argymell llai o fuddsoddiad ar ambell gynllun:

- Tai Gofal Estynedig – er fod datblygu mwy o Dai Gofal Estynedig am fod yn hanfodol wrth i'n poblogaeth heneiddio a'r niferoedd fydd angen gofal gynyddu, mae modd defnyddio ffynonellau eraill i'w hariannu e.e. Grant Tai Cymdeithasol neu'r Gronfa Tai â Gofal, ac o ystyried ein diffyg cyfalaf bydd angen gofyn i'r Adran Tai ac Eiddo flaenoriaethu cyllido cynllun Tai Gofal Estynedig pellach allan o'r grantiau sydd ar gael yn ystod y blynyddoedd nesaf.
- Uwchraddio pibellau dwr i stadau tai – mae'r rhaglen waith bellach wedi delio gyda pibellau oedd yn y categori cyflwr gwaethaf ac mae ein costau cynnal a chadw blynyddol ar gyfer y pibellau sy'n weddill wedi gostwng yn sgil hynny. Nid oes cyfiawnhad i ni barhau i fuddsoddi yn y maes yma erbyn hyn.
- Canolfan Maesgeirchen – yn sgil trafodaethau gyda'r gymuned mae ateb amgen wedi ei gytuno ar gyfer y gofyn hwn.

27. Ar ddiwedd hyn oll, rydym yn parhau i wynebu dau her sylweddol nad oes modd i ni eu hateb ar hyn o bryd, sef nad oes gennym ddarpariaeth cyllidol ar gyfer cynnal a chadw rhaglunedig ar adeiladau, na'r wedd nesaf o brosiectau i foderneiddio ysgolion.

28. Yn hynny o beth, ac o ystyried yr effaith a difrifoldeb peidio a buddsoddi yn y ddau faes yma, argymhellir y dylem gynnal adolygiad o'r adnoddau cyfalaf ymhen blwyddyn yn y gobaith y bydd ein sefyllfa cyfalaf wedi gwella erbyn hynny, fod rhai cynlluniau yn rhatach wrth i ni fynd ati i'w prasio yn fwy cywir, neu y byddwn wedi darganfod ffordd o ariannu benthyciad cyfalaf allan o arbedion refeniw. Mae posibilrwydd hefyd na fydd ambell i gynllun yn parhau pe baem yn methu a llwyddo gyda cheisiadau grant am arian cyfatebol e.e. Hwb Iechyd Penygroes a Hwb Iechyd Bangor.

29. Pe digwydd hynny, argymhellir blaenoriaethu unrhyw gyfalaf a gaiff ei ryddhau ar gyfer buddsoddi yn y ddau faes penodol yma sydd heb eu cyfarch ar hyn o bryd.
30. Yn y cyfamser, mae rhai cynlluniau yn y maes Addysg eisoes yn rhan o'r Cynllun hwn (Tryfan, Hirael, Addasrwydd, Diogelwch Uwchradd) ac mae gennym beth arian a ddisodlwyd gan grant i'w fuddsoddi mewn cynnal a chadw rhaglenedig ar adeiladau.

Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

31. Ar 23 Mai 2024, cyflwynwyd y Cynllun Rheoli Asedau i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio er mwyn iddynt graffu ar y broses o sefydlu ein Cynllun. Bu i Aelodau'r Pwyllgor nodi eu bod wedi eu bodloni gyda'r broses.

Ystyriaethau Pellach

32. Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ynglŷn â gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'r ddeddf yn gosod dyletswydd llesiant ar gyrff cyhoeddus sydd wedi ei anelu at gyflawni 7 o nodau llesiant sef Cymru sydd yn lewyrchus, gydnerth, iachach, mwy cyfartal gyda cymunedau cydlynus a diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu a sy'n gyfrifol ar lefel byd eang. Paratowyd y cynllun o fewn egwyddorion y Ddeddf.
33. Bu lleihau ardrawiad ar drigolion Gwynedd a chenedlaethau'r dyfodol yn greiddiol i'r broses o sefydlu ein Cynllun Rheoli Asedau. Mae'r broses ynddo'i hun wedi blaenoriaethu'r ceisiadau a fyddai'n peri'r risgiau mwyaf i drigolion Gwynedd pe na fyddwn yn eu cyflawni, a'r rhai sy'n cyfrannu at ein amcanion llesiant / meysydd blaenoriaeth yng Nghynllun y Cyngor. Yn ogystal, mae nifer o'r cynlluniau yn ymwneud a gwaith atalio ac yn edrych i'r hirdymor gan geisio sicrhau gwasanaethau cynaliadwy i'r dyfodol.
34. Yn unol â'r dyletswyddau cyfreithiol dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 ("Y Ddeddf") (gan gynnwys dyletswyddau sector gyhoeddus Cymreig) wrth wneud penderfyniadau mae rhaid i'r Cyngor dalu sylw dyledus i'r angen (1) i ddiddymu gwahaniaethu anghyfreithiol (2) hyrwyddo cyfle cyfartal a (3) meithrin perthnasau da ar sail y nodweddion gwarchoddedig ynghyd a dal sylw at ardrawiadau economaidd gymdeithasol.
35. Nid yw'r adroddiad yma yn argymhell unrhyw weithred sy'n mynd i amharu ar y Gwasanaeth a ddarperir i unrhyw un sydd â nodweddion gwarchoddedig. Yn wir, bwriad y Cynllun Asedau yw sicrhau ein bod yn cyfeirio unrhyw Adnoddau cyfalaf sydd ar gael i'r manau hynny sydd am gael ardrawiad positif ar ein holl drigolion gan gynnwys y rhai hynny sydd â nodweddion gwarchoddedig.
36. Mae rhai cynlluniau, yn enwedig yn y maes gofal cymdeithasol a tai, yn anelu i wella ansawdd y gwasanaeth i rai gyda nodweddion gwarchoddedig, ac mae'r cynlluniau hynny yn amlwg o'r rhestr.

UNRHYW YMGYNGHORIADAU A GYNHALIWDYD CYN ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

Prif Swyddog Cyllid

“Mae’r Cynllun Rheoli Asedau yn ddatganiad pwysig a phellgyrhaeddol sy’n gosod cyfeiriad i strategaeth gyfalaf y Cyngor am y 10 mlynedd nesaf, ac rwyf yn cefnogi’r penderfyniad a geisir. Mae swyddogion yr Adran Gyllid wedi cydweithio’n agor gydag awdur yr adroddiad ac rwyf yn cadarnhau cywirdeb yr wybodaeth ariannol sydd wedi ei gynnwys, a chredaf fod y rhagamcanion cyllidebol yn rhesymol o theg.”

Swyddog Monitro

“Mae cyfrifoldeb sefydlu Cynllun Asedau yn benderfyniad y Cyngor Llawn ar argymhelliad y Cabinet. Mae hynny yn golygu cloriannu a dod i safbwynt ar ystod o faterion gan gynnwys gofynion statudol a chyfreithiol, blaenoriaethau a chyfarch anghenion o fewn yr adnoddau a ragwelir. Rhaid dal sylw hefyd at yr asesiadau ardrawiad a baratowyd . Darperir y wybodaeth briodol ar gyfer mabwysiadu y Strategaeth yn yr adroddiad.”